

Галина ТРЕГУБЕНКО
*аспірантка кафедри права
та європейської інтеграції
ДРІДУ НАДУ*

ЩОДО РОЗВИТКУ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У СФЕРІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Навчання працівників державної адміністрації проводили різні навчальні заклади, що призводило до відчутної різниці у формі, тривалості, методології та якості навчання. Тому створення інформаційного банку сертифікованих навчальних програм, роз'яснення навчальним закладам потреб адміністрації збільшили можливості поліпшення навчання. Було розроблено Цілісну стратегію навчання державних службовців. Щорічні витрати на забезпечення навчання зросли з 0,8 % до 2 % фонду заробітної плати. Серед навчальних закладів можна виокремити Інститут публічної адміністрації та європейської інтеграції (ШАЄІ), який створено як виконавчу агенцію при міністрі державної адміністрації. Проте найбільше службовців навчаються в Новому болгарському університеті, Університеті св. Климента Охридського, Фондації реформування місцевого самоврядування, Фондації «Відкрите суспільство», іноземних університетах та неурядових організаціях і приватних навчальних центрах [1].

Болгарський досвід свідчить про необхідність диверсифікації системи освіти за умов наявності координаційного центру. Наприклад, уже в 1992 р. було створено Департамент публічної адміністрації як один з п'яти департаментів Нового болгарського університету. За допомогою іноземних фахівців було створено першу болгарську програму з публічної адміністрації. Відповідна, магістерська програма була прорецензована вітчизняними та зарубіжними спеціалістами. У 1994 р. було створено і бакалаврську програму. З 1997 р. у Болгарії проводиться підготовка фахівців з публічної адміністрації з урахуванням європейської спрямованості [2].

Активно використовується і фінансова допомога ЄС. Загальний фінансовий пакет Єврокомісії для Болгарії передбачав на 2007 – 2009 рр. понад 4,7 млрд. євро. Проекти по лінії програми PHARE – TEMPUS дозволили організувати зарубіжну практику студентів, частина з них протягом п'яти місяців спеціалізувалася в зарубіжних університетах. Було також організовано стажування викладачів, що сприяло підвищенню їх кваліфікації та налагодженню наукових зв'язків.

Цінним, на наш погляд, є й польський досвід навчання працівників публічної адміністрації у зв'язку із підготовкою до вступу в ЄС [5]. Відповідна, підготовка охоплювала всі рівні публічної адміністрації.

Тематика навчальних програм для працівників центральної адміністрації передбачала, насамперед, вивчення правової бази ЄС. Для працівників регіональних органів влади першочерговим вважалося вивчення правового доробку ЄС щодо регіональної політики, сільського господарства та використання фондів Європейського Союзу. Велике значення надавалося розвитку контактів польських міністерств та регіональних органів влади з аналогічними зарубіжними інституціями.

Список використаної літератури

1. Арабаджийски Н. Новая образовательная парадигма теории государственного управления / Н. Арабаджийски // Гос. управление. – 2008 г. – Вып. №17. – Режим доступа :e-journal.spa.msu.ru/images/File/2008/17/АгаБад2Иi) ski.pdf.
2. Арабаджийски Н. Развитие и перспективы на програмите по публична администрация във висшето училища на Република България / Н. Арабаджийски // Нов Български университет. Годишник. – 2009. – № 4. – Режим доступа: ebox.nbu.bg/publicna_administracia/sk6_1.html.
3. За съвременна държавна администрация. Бяла книга за постиженията и предизвикателствата пред българската държавна администрация в Европейския Съюз. – София : Дирекция «Държавна администрация», 2005. – 33 с.
4. Кузманова И. Болонският процес в България / Й. Кузманова. – Режим доступа: bologna.hrdc.bg/pdf/b05s/BProcess.doc.
5. Лахижа М. І. Модернізація публічної адміністрації: досвід Республіки Польща / М. І. Лахижа. – Полтава : ПолтНТУ, 2012. – 243 с.

Ольга УСТИМЧУК

*аспірантка кафедри державного
управління та місцевого самоврядування
ДРІДУ НАДУ*

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ НОРМАТИВНО- ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Із часів утвердження України як незалежної держави існує певна невідповідність між вагомим суспільним значенням галузі і конституційним статусом права на охорону здоров'я з не виправдано низьким рівнем теоретичного обґрунтування галузевого юридичного режиму у сфері охорони здоров'я.

В якості засобів комплексного впливу органів державного управління на суб'єктів ринку медичних послуг виступають нормативно-правові акти: укази, розпорядження Президента України, постанови Верховної Ради України, постанови, розпорядження Кабінету Міністрів України,

накази Міністерства охорони здоров'я України, інших міністерств та відомств України, накази обласних, міських, районних держадміністрацій тощо. Також засобами впливу на суб'єктів ринку медичних послуг можуть бути процеси їх ліцензування та акредитації чи державний контроль (суб'єкти контролю – МОЗ України, Управління охорони здоров'я обласних державних адміністрацій) за дотриманням нормативно-визначених стандартів надання медичних послуг.

Перелік та обсяг медичних послуг (включаючи медичні вироби) та лікарських засобів, повну оплату надання яких пацієнтам держава гарантує за рахунок коштів Державного бюджету України, згідно з тарифом, для профілактики, діагностики, лікування та реабілітації, визначає Програма державних гарантій медичного обслуговування населення (програма медичних гарантій) [6]. Питаннями підвищення доступності та якості медичного обслуговування в умовах децентралізації та підтримки саморозвитку громад, зокрема, опікується Закон України «Про підвищення доступності та якості медичного обслуговування у сільській місцевості» № 2206-VIII, прийнятий 14 листопада 2017 року [7]. Питання контролю закупівлі лікарських засобів, медичних виробів та пов'язаних з цим послуг регулюються Наказом МОЗ України від 10.04.2018 р. № 642 [7].

Згідно Основного Закону України, утвердження й забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави, а отже, пріоритетним напрямом її розвитку. Це положення знайшло відображення в основних принципах охорони здоров'я в Україні, а саме: визнання охорони здоров'я пріоритетним напрямом діяльності суспільства й держави, одним з головних чинників виживання та розвитку народу України [2, ст. 4]. Варто нагадати, що, згідно зі ст. 3 Конституції України, зміст і спрямованість діяльності держави визначаються правами й свободами людини та їх гарантією, а життя й здоров'я людини визнаються найвищою соціальною цінністю [3, ст. 3].

Відповідно до чинного законодавства, основу державної політики охорони здоров'я формує Верховна Рада України. Формування такої політики здійснюється закріпленням конституційних і законодавчих засад охорони здоров'я, визначенням її мети, головних завдань, напрямів, принципів і пріоритетів, встановленням нормативів і обсягів бюджетного фінансування, створенням відповідних кредитно-фінансових, податкових, митних та інших регуляторів, затвердженням загальнодержавних програм у сфері охорони здоров'я [2, ст. 13]. Реалізація державної політики охорони здоров'я, особисту відповідальність за яку несе Президент України, покладена на органи державної виконавчої влади. Так, до компетенції Кабінету Міністрів віднесено розробку та здійснення державних цільових програм, створення економічних, правових та організаційних механізмів, що стимулюють ефективну діяльність у галузі охорони здоров'я; забезпечення розвитку мережі закладів охорони

здоров'я; укладання міжурядових угод і координація міжнародного співробітництва з питань охорони здоров'я; а також у межах своєї компетенції здійснення інших повноважень, покладених на органи державної виконавчої влади в галузі охорони здоров'я [2, ст. 14].

Недостатнє фінансування галузі у поєднанні з нестабільністю й інколи недостатньою адекватністю державного управління та правового регулювання є основними причинами проблем у вітчизняній системі охорони здоров'я. Так, остаточно не визначеним залишається гарантований рівень медичної допомоги населенню, також значного поширення набула тіньова форма оплати медичної допомоги. Пріоритетність вирішення першочергових завдань системи охорони здоров'я ставить перед наукою державного управління проблему розробки рекомендацій з удосконалення організаційних форм управління галуззю та механізму правового забезпечення її прогресивного розвитку.

Основний закон України у сфері охорони здоров'я – «Основи законодавства України про охорону здоров'я» [2] – за своєю суттю є рамковим нормативним актом, а не законом прямої дії. Він подає визначення лише чотирьох термінів, а саме: «здоров'я», «охорона здоров'я», «заклади охорони здоров'я», «медико-санітарна допомога», тобто не містить достатнього понятійного апарату. Хоча одним з основних завдань правового регулювання сфери охорони здоров'я є визначення повноважень державно-комунального і приватного секторів системи, проте в цьому законі практично відсутня правова регламентація відносин фізичних і юридичних осіб різних форм власності. Аналізований документ не визначає цивільного характеру функціонування системи охорони здоров'я.

На правовідносини в системі охорони здоров'я повною мірою повинна розповсюджуватися дія Закону України «Про захист прав споживачів». Проте, аналізуючи цей закон [5], треба констатувати: розглядаючи лікаря як звичайного товаровиробника (надавача послуг), закон не враховує, що практична медицина не є діяльністю, яка ґрунтується на точній науці, а здоров'я як об'єкт медичної діяльності істотно відрізняє медичну послугу від інших професійних послуг. Таким чином, аналізований закон загалом, розповсюджуючи свою дію на будь-які відносини з участю споживача, не торкається суті професійної медичної діяльності.

Як показує аналіз основних нормативно-правових актів України у галузі регулювання медичних послуг, її нормативно-правова база потребує оновлення, а сама система охорони здоров'я – модернізації у бік посилення соціальної відповідальності як суб'єкта, так і об'єкта медичного обслуговування. Значною мірою це зумовлено певною відсутністю політичного консенсусу щодо зміни положень статті 49 Конституції України. В ній задекларована безоплатність медичної допомоги у необмеженому обсязі та неможливість скорочення медичної

інфраструктури щодо надання цієї допомоги. Через це в Україні досі немає чітко визначеного обсягу та меж державних гарантій щодо забезпечення громадян безоплатною медичною допомогою. Тому, в першу чергу потребує, модернізації система фінансування галузі охорони здоров'я, яка має передбачити чіткі, зрозумілі гарантії держави щодо надання медичної допомоги, кращий фінансовий захист для громадян у випадку хвороби, ефективний та справедливий розподіл ресурсів галузі, скорочення неформальних платежів та досягнення головної цілі, яка стоїть на меті контролю якості надання медичної допомоги, а саме: щоб кожен громадянин – потенційний отримувач такої допомоги відчував, що медична допомога надається йому якісно та ефективно.

Список використаної літератури

1. Бородін Є. І. Управління соціально-гуманітарною сферою в процесі добровільного об'єднання територіальних громад: теоретичний та практичний аспекти / Є. І. Бородін, І. І. Хожило, Т. М. Тарасенко // Аспекти публічного управління. – 2015. – № 5 – 6. – С. 65 – 75.
2. Законодавство України про охорону здоров'я: коментарі та постатейні матеріали / Уклад. М. І. Мельник, М. І. Хавронюк. – К.: Атіка, 2000. – 256 с.
3. Конституція України : Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
4. Матвєєва О. Ю. Імперативи сталого розвитку територіальних громад та його загальнотеоретичні засади / О. Ю. Матвєєва // Ефективність державного управління. – 2017. – № 1. – С. 84 – 56.
5. Про захист прав споживачів: Закон України № 1023-ХІІ від 12 трав. 1991 р. // Відомості Верховної Ради УРСР від 23 лип. 1991 р. – № 30. – Ст. 379. 13.
6. Програма державних гарантій медичного обслуговування населення (програма медичних гарантій): Закон України від 19.10.2017 р. № 2168-VII. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/TM058386.html.
7. Про підвищення доступності та якості медичного обслуговування у сільській місцевості: Закон України від 14 лист. 2017 р. № 2206-VIII. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2206-19>.

Тетяна ФОМЕНКО

аспірантка кафедри державного управління та місцевого самоврядування ДРІДУ НАДУ

ВІТЧИЗНЯНИЙ ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ ДОСВІД ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ДОБРОБУТУ ТВАРИН ТА ЗАХИСТУ ЇХ ВІД ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ

Все частіше сенсом існування суспільство обирає матеріальне збагачення, таким чином виснажуючи природні ресурси, у тому числі і тваринні. Тому останнім часом світові держави намагаються проводити політику сталого розвитку, збереження довкілля та вичерпних ресурсів. За таких тенденцій видається доцільним вивчення попереднього досвіду існування людства та взаємодії його з навколишнім середовищем, зокрема з тваринами. Впровадження державно-управлінських рішень та прийняття нормативно-правових актів у цій сфері. Адже наукові дослідження національних традицій управління та державотворення з урахуванням етичного ставлення до природи дозволить формувати більш збалансовану державну політику у майбутньому.

Звичайно термін «добробут тварин та захист їх від жорстокого поводження» є достатньо новим, проте ми будемо використовувати його на рівні з термінами, які використовувалися в історичних та нормативно-правових документах.

Одним із суттєвих показників морального здоров'я нації завжди було ставлення людей до тварин. Аналіз статусу тварин у різні епохи та в різних країнах засвідчує, що між ставленням людей до тварин і рівнем духовного розвитку суспільства існує певна залежність [3, с. 4].

Стисло розглянемо ставлення до тварин у слов'янській міфології та язичницькій релігії, адже у подальшому на становлення національного менталітету, правового регулювання відносин «людина-природа» та загалом на державотворення впливало, насамперед, звичаєве право та племінні традиції. Так, для наших предків природа була рідною домівкою. Від світу природи вони отримували їжу, одяг, матеріали для будівництва помешкань. Тому людина наділяла рослини, серед яких жила, та тварин, які жили поруч, людськими рисами. Первісна свідомість вбачала рівність і партнерський зв'язок людини зі світом рослин і тварин. Людина вважала тварин не тільки рівними собі, але навіть вищими і розумнішими. Уявлення про тварин-тотемі у давніх слов'ян сформувало багату і різноманітну фольклорну спадщину. Саме ці традиційні звички та ставлення до тварин лягли в основу перших нормативно-правових документів Київської Русі регулюючих досліджувану галузь. Проте, на наше переконання, ще довгий час більшість відносин в системі «людина-тварина» регулювалися моральними та етичними неписаними законами та правилами.